

BERNARDO ATXAGA

ETXEAK ETA HILOBIAK
Bernardo Atxaga
PAMIELA

“Pamielari esan diot
kartelean jartzeko
‘azken nobela’
izango dela hau”

Errealitatearen labirintoan sartu eta barrutik hitz egitea da idazlearen lana Bernardo Atxagaren ustez: “sentimentuak harrapatu eta egiak azalerazi”. *Etxeak eta hilobiak* sekula idatzi duen nobelarik konplexuena dela dio. Irakurleak, berriz, jauzia nozitu gabe egingo du errealismotik surrealismora, bihotza uzkuritu eta irribarre. Atxagaren azken eleberria da hau izatez baina baita desioz ere. Beste leku (literario) batzuk bisitatu nahi ditu aurrerantzean; txikiagoak neurritz baina ez sendotasunez.

En un lugar olvidado,
una montaña esconde
un terrible secreto.

Vuelve **Jordi Llobregat**,
el autor de *El secreto de Vesalio*.
Adrenalina en estado puro.

DESTINO

Asteasun jaiotako idazleak badaki nola sentitzen den Elias nerabea Pauera frantsesa ikastera joan, aurkezpenean “village” batetik datorrela esan eta ikaskideek, irain modura, “bilash” deitzen diotenetik.

Bai, xehetasunetan dago Jainkoa. Inbentario bat egingo bagenu zer den nerabe baten bizitza herri txiki batean eta gero Frantziara dihoanean, infinitoa litzateke. Harrigarria egiten zait, nola bizi garen modu sinplean, oin bat bestearen atzetik botata, eta aldiz, burua, sentimentuak, infinitoa dira. Horiek harapatzea da literaturaren eginkizuna.

Mutututa itzuli da Elias Frantziatik Ugartera. Halako batean, osaba jabetu da: “fraideen eskola batean egon da. Hor egongo da esplikazioa”.

Idazleak beti bi ardatzekin jotzen du: Batetik, oroitza-pena. Finean, halako “flash” batzuk dira oroitza-penak; ez sekuentzia osoa. Eta bestetik, irudimena. Irudimenak nahastu egiten du dena, duela 30 urtekoa atzokoarekin. Eta litekeena da istorio horretan esperientzia horiek gurutzatuta egotea. Mutilak halako izu bat sentitu du eta mututu egin da. Ni egona naiz “Beau-Frère” ikastetxean. Ez naiz ezagutzen ez dudana deskribatzen ari.

Epilogo alde batera utzita, sei narrazio ditu eleberriak. Autonomoak dira baina unibertso bakarra osatzen dute.

Batasuna da eleberriaren ezaugarri nagusia. Pieza guztiek, orri guztiek egon behar dute harremanetan, esfera batean bezala. Eta ez dago ezer esfera horretatik kanpo. Sekula idatzi dudana nobelarik konplexuena izango da. Egiterakoan, alegia. Irakurleak, berriz, erraz irakurriko duela uste dut. Pentsatu geranio batean: lorea bera harmonikoa eta soila da. Haren zainek, berriz, mataza bihurria ostazen dute. Ba, geranioa eskaini nahi izan diot irakurleari, ez zain-mataza bihurri bat.

1972tik ia gaur arte doa nobela eta okindegi bat bezain leku xumean girotutako istorio errealistenetik, istripu baten harira deskribatutako pasarte surrealistaraino.

Gure ikuskeran, esna gauden bitartean ezagutzen dugun errealitateak hartzen du zentraltasuna. Baina denok egiten dugu amets, denok edan dugu inoiz gehiegi, jendeak ebakuntza izan du eta anestesiarekin era guztietako munduak azaldu zaizkio. Esna gaudenean bezala, erabat esna ez gaudenean ere errealitate asko dago eta nik aspaldi beste alde honekin ere asko jokatu dut.

AZALEKO ETA BARRUNO ARGAZKIAK: XABIER IDOATE

Subkonszientearekin.

Uste dut idazle izateko tresna horrekin idatzi behar dela; ez dena kontrolpean izan. Idazkera honetan, batez ere narrazioan, miresgarria den zerbait gertatzen da: alegia, nola joaten zaren egitarantz. Egia harapatzea zaila da eta berdin egia esatea. Denok dakigu gainera bizimoduak halako arintasun bat behar duela bizi ahal izateko. Senar-emazteen harremanetaz, heriotzaren aurreko ikaraz, ez dira egiak esaten eta agian ondo dago ez esatea. Idazkera da horiek esateko bidea.

Eleberrian Mateok Pascal irakasleari bezala, galde diezazuket zuri zein den idazlearen zoriona?

Hauxe da literaturatik egia nola esan litekeenaren adibide bat. Nire urteekin, autobiografia batean ez nioke neure buruari galdera hori egingo. Baina nerabe baten bidez egin dezakezu galdera hori.

Zoriona? Orainxe nik daukadana. Lasai nagoelako. Egin duzu egin nahi zenuena, egin nahi izan duzun bezala eta nire kasuan horrek esan nahi du askatasun osoz. Ez da gutxi. Izan ere, gure bizitzan zenbat eta aurrerago joan, pixkanaka zure inguruan mugimendu bat sentitzen duzu. Kaiola bat ari dira zuretzat egiten eta zure burua geroz eta barrurago ikusten duzu. Horretaz konturatuta, uste dut eutsi egin diodala askatasunari. Eutsi egin behar zaio buruari bere lekuan.

Hori da idazlearen ahuldade nagusia ere, bere burua?

Bai, hori da idazlearen arriskua baina baita bere espazio-ontzia ere. Idazleak ikasi behar du buruak alde egingo diola eta iritsiko dela nahi ez duen lekuetara baina itzultzen jakin behar du. Idazlearen lana oso hurbil dago eromenetik, oso hurbil. Ilargira joan zaitezke baina horrek arrisku bat du.

Ia bi urte Etxeak eta hilobiak taxutzen. Orain sukaldea jasotzera?

Pamielari esan diot ahal bada kartelean jartzeko “azken nobela”. Alde batera egia da, orain arteko azkena baita baina nire desioa, zilegi bada esatea, hau azken nobela izatea da. Beste leku batzuk bisitatu nahi ditut. Hemengo eliza literarioan, euskarazkoan, (broma gaiztoa eginda, hau ez da eliza, ermita baizik), gauza asko kanpoan geratzen dira. Irakurleak erdiko gauzak nahi ditu, eleberriak eta noizean behin poemak. Baina gure erlijio honetan badira beste praktika batzuk eta nik beste idazkera batzuk arakatu nahi ditut. Marx anaien filmeen gidoilariak esaten zuen ez zekiela jendeak zergatik esaten zuen nobelak hain garrantzitsuak zirela; “miniatura batek mural batek adina balio du”, zioen berak. Ze ondo esana!

Eta zer kabitzen da miniatura literario batean?

Euskadi Irratiko “Faktoria” saiorako egin nituen “zeruko kronikak” edo testu batzuk, non goizetik gauera gertatutakoa kontatzen dudana. Behin, egun jakin batean gertatutakoaren bostpasei pieza idatzi nituen eta harrituta gelditu nintzen zenbat gauza gertatu litekeen egun bakarrean eta zeinen harrigarriak batzuk. Surrealismoa eguneroko bizitzan. Egun bateko piezetatik gauza oso sendoak ateratu litezke. Hortik joko dut, igual. Joan naiz ilargiraino eta ea orain ilargiaren atzean zer dagoen. Ez banaiz itzultzen, (barre), gogoratu nirekin.

MAITE ARTOLA
Kazetaria

Elkarriketa osorik:
<http://bit.ly/>

«La vuelta al mundo de Magallanes y Elcano, una gesta épica narrada con la sobresaliente pericia de quien es, sin duda, uno de los grandes maestros de la novela histórica actual».

Santiago Posteguillo

JOSÉ CALVO POYATO

A LA VENTA

EL 18 DE

SEPTIEMBRE